

Sivistyslautakunta

Aika 03.09.2024 klo 17:12 - 18:38

Paikka Kunnanvirasto 4. krs edustustila tai Teams

Käsitellyt asiat

§	Otsikko	Sivu
§ 33	Ajankohtaiset asiat	3
§ 34	Ilmoitusasiat	4
§ 35	Vastaus vuoden 2023 arviointikertomukseen / sivistyslautakunta	5
§ 36	Osavuosikatsaus 1.1.-30.6.2024 / sivistyslautakunta	6
§ 37	Vastaus valtuustoaloitteeseen: Valtuustoaloite varhaiskasvatuksen laadun takaamiseksi	8
§ 38	Vastaus valtuustoaloitteeseen lukutaitotyöhön ryhtymisestä	11
§ 39	Vastaus valtuustoaloitteeseen maksuttomuuden säilyttämisestä toisen asteen oppilaitoksissa	19
§ 40	Vastaus valtuustoaloitteeseen Vihti mukaan Urhean yläkouluverkostoon	23

Osallistujat

	Nimi	Tehtävä	Lisätiedot
Läsnä	Lindfors Petteri	puheenjohtaja	
	Mattila Terhi	varapuheenjohtaja	etänä teamsin kautta
	Hiila Eeva	jäsen	etänä teamsin kautta
	Jokinen Antti	jäsen	etänä teamsin kautta
	Kairajärvi Joonas	jäsen	etänä teamsin kautta
	Lempinen Arttu	jäsen	etänä teamsin kautta
	Mali Satu	jäsen	
	Rauanmaa Katriina	jäsen	
	Ripatti Janne	jäsen	etänä teamsin kautta, poistui klo 18.09
	Seppälä Heidi	jäsen	
	Åhlgren Päivi	jäsen	etänä teamsin kautta
	Kanner Aino	nuorisovaltuuston edustaja	etänä teamsin kautta
	Kanervo Matias	nuorisovaltuuston edustaja	
	Saario Pasi	kunnanhallituksen edustaja	etänä teamsin kautta
Kirsi Hyvämäki	opetuspäällikkö		
Mari Haapanen	sivistys- ja hyvinvointijohtaja		
Taina Vainio	varhaiskasvatuspäällikkö		
Katriina Toikka	pöytäkirjanpitäjä		

Allekirjoitukset

Petteri Lindfors
puheenjohtaja

Katriina Toikka
pöytäkirjanpitäjä

Käsitellyt asiat 33 - 40

Pöytäkirjan tarkastus 6.9.2024

Heidi Seppälä
pöytäkirjantarkastaja

Päivi Åhlgren
pöytäkirjantarkastaja

Pöytäkirjan nähtävilläpito

Kunnan yleisessä tietoverkossa 09.09.2024

Sivistyslautakunta

§ 33

03.09.2024

Ajankohtaiset asiat

Sivistyslautakunta 03.09.2024 § 33

Sivistys- ja hyvinvointijohtaja, varhaiskasvatuspäällikkö ja opetuspäällikkö esittävät kokouksessa katsauksen ajankohtaisista asioista.

- Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestäminen
- Aluehallintoviraston tapaaminen ja ohjaustoimet
- Daghemmet Alexandran tilanne

Ehdotus

Sivistyslautakunta merkitsee ajankohtaiset asiat tiedoksi.

Päätös

Sivistyslautakunta merkitsi ajankohtaiset asiat tiedoksi.

Sivistyslautakunta

§ 34

03.09.2024

Ilmoitusasiat

Sivistyslautakunta 03.09.2024 § 34

- 1) Sivistyslautakunnan otto-oikeudelliset viranhaltijapäätökset:
https://vihti.oncloudos.com/cgi/DREQUEST.PHP?page=official_frames
- 2) Opetus- ja kulttuuriministeriön ja Suomen Kuntaliiton tiedote perusopetuksen vuosiviikkotuntien lisäämisen toimeenpanosta

Esittelijä

Sivistys- ja hyvinvointijohtaja Mari Haapanen

Ehdotus

Sivistyslautakunta merkitsee ilmoitusasiat tiedoksi ja päättää, ettei ota käsiteltäväkseen niistä ilmeneviä otto-oikeuden alaisia asioita kuntalain 92 §:n nojalla

Päätös

Sivistyslautakunta merkitsi ilmoitusasiat tiedoksi ja päätti, ettei ota käsiteltäväkseen niistä ilmeneviä otto-oikeuden alaisia asioita kuntalain 92 §:n nojalla

Oheismateriaali

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Suomen Kuntaliitto tiedottavat perusopetuksen vuosiviikkotuntien lisäämisen toimeenpanosta VN/33230/2023-OKM-71

Vastaus vuoden 2023 arviointikertomukseen / sivistyslautakunta

Sivistyslautakunta 03.09.2024 § 35

397/02.02.01.01/2023

Kunnanvaltuusto velvoitti kunnanhallitusta pyytämään (kunnanvaltuuston kokous 10.06.2024 § 38) lautakunnilta selvitykset ja kuvaukset toimenpiteistä, joihin on ryhdytty tai on ryhdyttävä arviointikertomuksessa esitettyjen havaintojen johdosta sekä toimittamaan selvitykset ja kuvaukset kunnanvaltuustolle ja tarkastuslautakunnalle tiedoksi viimeistään syyskuun 2024 loppuun mennessä.

Opetuspalveluiden osalta tarkastuslautakunta on kiinnittänyt huomiota tuen oppilaiden määrään ja erityisopetukseen liittyvien tavoitteiden kehittämiseen. Opetuspalvelut toteaa vastineessaan, että vaikka erityisen tuen oppilaiden määrä on vähentynyt, heidät on siirretty tehostettuun tukeen eli he ovat edelleen tuen piirissä. Erityisopetukseen on tulossa uudistus 1.8.2025 alkaen, joka tulee koskettamaan kolmiportaista tukea.

Tarkastuslautakunta on kiinnittänyt erittäin aiheellisesti huomiota opiskeluhuollon palveluihin. Vihdin opetuspalvelut toimii aktiivisesti riittävien opiskeluhoitopalveluiden saavuttamiseksi yksiköissään. Tästä osoituksena kunnan hoidollispedagogisille luokille haettu ja saatu psykiatrisen sairaanhoitajan resurssi.

Valmistelija

Mari Haapanen etunimi.sukunimi(at)vihti.fi, p. 050 537 3340

Esittelijä

Sivistys- ja hyvinvointijohtaja Mari Haapanen

Ehdotus

Sivistyslautakunta merkitsee tiedokseen ja esittää kunnanhallitukselle tarkastuslautakunnan liitteen mukaiset selvitykset ja kuvaukset toimenpiteistä, joihin on ryhdytty tai ryhdytään arviointikertomuksessa esitettyjen havaintojen johdosta.

Päätös

Sivistyslautakunta merkitsi tiedokseen ja esittää kunnanhallitukselle tarkastuslautakunnan liitteen mukaiset selvitykset ja kuvaukset toimenpiteistä, joihin on ryhdytty tai ryhdytään arviointikertomuksessa esitettyjen havaintojen johdosta.

Oheismateriaali

Vihdin_kunnan_tarkastuslautakunnan_arviointikertomus_2023
Sivla vastineet vuoden 2023 arviointikertomukseen

Osavuositarkastus 1.1.-30.6.2024 / sivistyslautakunta

Sivistyslautakunta 03.09.2024 § 36

233/02.02.02.00/2024

Valtuustolle raportoidaan puolivuositarkastus talousarvion toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta. Samassa yhteydessä annetaan ennuste talousarvion ja tavoitteiden toteutumisesta koko talousarviovuoden osalta. Merkittävät talouden ja toiminnan onnistumiseen kohdistuvat riskit tulee tiedostaa lopputoimintakauden osalta.

Kunnanhallituksen käsiteltävänä raportti on 16.9.2024 ja sen jälkeen kunnanvaltuuston käsiteltävänä 30.9.2024. Puolivuotisraportti tehdään valtuustolle, joten siinä raportoidaan valtuuston talousarviokirjassa asettamien tavoitteiden toteutumista. Merkittävät talouden ja toiminnan onnistumiseen kohdistuvat riskit tulee tiedostaa lopputoimintakauden osalta.

Sivistyslautakunnan toimintakate oli kesäkuun lopussa -33 608 258 euroa ja toteuma-aste 49,79 % (laskennallinen toteuman ollessa 50 %). Toimintakate on kesäkuussa ollut noin 2 601 724 euroa edellisvuotta vastaava aikaa heikompi.

Kunnanvaltuusto on myöntänyt 59 000 euron lisätalousarvion opetuksen henkilöstökuluihin, joka perustuu yhden B1-ruotsin tunnin lisäämiseen 9. vuosiluokan oppilaille ja psykiatrisen sairaanhoitajan palkkaamiseen yhteiseksi kunnan hoidollispedagogisille (HOPE) luokille, kun LUVN siirsi oman resurssinsa luokilta konsultatiiviseksi.

Opetuksen tulosalueen tuotot tulevat olemaan budjetoitua pienemmät hankerahojen vähenemisen vuoksi. Hankerahoilla on palkattu mm. koulunkäynnin ohjaajia. Opetuksen tulosalueen kulut tulevat olemaan budjetoitua suuremmat mm. henkilökohtaisten ohjaajien ja resurssiopettajien palkkaamisen vuoksi. Osa kuluista, kuten S2-opettajan, valmistavan luokan opettajan ja muiden kuntien Vihtiin sijoittamien lasten henkilökohtaisten ohjaajien palkkakulut tullaan saamaan kuntaan tuloina takautuvasti.

Ennakoimattomia kuluja ovat myös opettajille hankittujen puhelinten liittymien kulut.

Varhaiskasvatuspalveluiden tuotot tulevat olemaan arvioitua pienemmät, koska varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen tulorajoihin tuli muutoksia 1.8.2024, jotka vaikuttavat maksutuottoa alentavasti. Sen sijaan

Sivistyslautakunta

§ 36

03.09.2024

myyntituotot tulevat olemaan arvioitua isommat, mutta näihin liittyy myös menoja, kun tukea tarvitseville lapsille on palkattu henkilökohtaisia avustajia. Varhaiskasvatuspalveluiden kuluissa tulee olemaan vähennystä palvelusetelimenojen osalta, kun kaksi yksityistä päiväkotia lopetti toimintansa 31.7.2024. Myös yksityisen hoidon tuen ja sen kuntalisän sekä kotihoidon tuen osalta kuluja tulee olemaan vähemmän kuin talousarviossa on arvioitu, koska näiden tukien hakijoita on ollut edellisvuotta vähemmän.

Valmistelija

Mari Haapanen etunimi.sukunimi(at)vihti.fi, p. 050 537 3340

Esittelijä

Sivistys- ja hyvinvointijohtaja Mari Haapanen

Ehdotus

Sivistyslautakunta saattaa kunnanhallitukselle ja edelleen kunnanvaltuustolle tiedoksi sivistyslautakunnan osavuosisikatsauksen ajalta 1.1.-30.6.2024.

Päätös

Sivistyslautakunta päätti saattaa kunnanhallitukselle ja edelleen kunnanvaltuustolle tiedoksi sivistyslautakunnan osavuosisikatsauksen ajalta 1.1.-30.6.2024.

Pöytäkirjamerkintä

Janne Ripatti poistui kokouksesta tämän pykälän käsittelyn jälkeen klo 18.09

Oheismateriaali

Osavuosisikatsaus 1-6 2024 Sivistyslautakunta 1

Vastaus valtuustoaloitteeseen: Valtuustoaloite varhaiskasvatuksen laadun takaamiseksi

Sivistyslautakunta 03.09.2024 § 37

279/00.01.03.00/2024

Valtuustoaloitteessa on nostettu esille yksi kohta edellisen vuoden vastaavasta valtuustoaloitteesta uudelleen, koska kyseinen kohta ei aiheuttanut toimenpiteitä ja se saatettiin loppuun käsitellyksi.

Esille nostettu kohta oli varhaiskasvatuksen suhdelukujen asettaminen ryhmä kohtaisiksi ja suhdelukuja pienennetään palkkaamalla lisää pätevää henkilöstöä varhaiskasvatusyksikköön ja/tai ryhmiin, tarpeen mukaan.

Valtuustoaloitteessa mainitaan, että työ varhaiskasvatuksessa on hyvin kokonaisvaltaista ja työssä uuvuttaviksi tekijöiksi työntekijät ovat nimenneet isot ryhmäkoot ja lasten tuen tarpeen määrän lisääntymisen. Yksi lapsi ei ole suhdelukujen valossa aina vain 1, vaan joskus jopa 3.

Valtuustoaloitteessa mainitaan myös, että suhdelukuja voi kuitenkin pienentää ilman, että ryhmäkokoja pienennetään. Se onnistuu palkkaamalla lisää päteviä työntekijöitä.

Vastaus valtuustoaloitteeseen

Valtioneuvoston asetus varhaiskasvatuksesta määrittelee päiväkotien suhdeluvut eri ikäisten lasten osalta seuraavasti: Päiväkodissa tulee kasvatusta-, opetusta- ja hoitotehtävissä olla vähintään yksi henkilö, jolla on varhaiskasvatuslain ([540/2018](#)) 26–28 §:ssä säädetty ammatillinen kelpoisuus, enintään seitsemää enemmän kuin viisi tuntia päivässä varhaiskasvatuksessa olevaa kolme vuotta täyttänyttä lasta kohden. Enintään neljää alle kolmivuotiaista lasta kohden tulee päiväkodissa kasvatusta-, opetusta- ja hoitotehtävissä olla vähintään yksi henkilö, jolla on edellä tarkoitettu ammatillinen kelpoisuus. ([30.12.2019/1586](#)). Päiväkodissa tulee kasvatusta-, opetusta- ja hoitotehtävissä olla vähintään yksi henkilö, jolla on 1 momentissa mainittu ammatillinen kelpoisuus enintään 13 enintään viisi tuntia päivässä varhaiskasvatuksessa olevaa kolme vuotta täyttänyttä lasta kohden.

Vihdin varhaiskasvatus on järjestetty tämän valtioneuvoston asetuksen mukaisesti ja ryhmät muodostetaan päiväkoteihin tätä asetusta noudattaen. Lisäksi noudatetaan varhaiskasvatuslain 35 §:n kohtaa, jossa on maininta, että päiväkodin yhdessä ryhmässä saa olla yhtä aikaa läsnä enintään kolmea varhaiskasvatuksen tehtävissä olevaa 1 momentissa tarkoitettua henkilöä vastaava määrä lapsia.

Varhaiskasvatustalaki 35 § määrittää valtioneuvoston asetuksen lisäksi seuraavaa: Jos päiväkodissa on yksi tai useampi vammaisen tai 15 a §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettujen tuen tarpeessa oleva lapsi, on tämä otettava huomioon lasten taikka 1 momentissa tarkoitettujen henkilöiden lukumäärässä, jollei päiväkodissa ole tällaista lasta varten avustajaa. Avustajaa ei lueta 1 momentissa tarkoitettuun mitoitukseen. ([16.12.2021/1183](#)).

Vihdin varhaiskasvatus on pyritty järjestämään siten, että tehostetun ja erityisen tuen lapsia varten on päiväkodissa avustavaa henkilökuntaa ja kaikista haastavimpiin ryhmiin on palkattu myös resurssilastenhoitajia. Vihdin päättäjät ovat olleet ymmärtäväisiä tuen tarpeiden lasten määrän lisääntymisen osalta ja varhaiskasvatus on saanut 1.1.2023 alkaen kolme uutta varhaiskasvatuksen avustajan tehtävää, joten varhaiskasvatuksessa on käytössä 32 vakituista varhaiskasvatuksen avustajaa. Lisäksi varhaiskasvatukseen on pystytty palkkaamaan tasa-arvohankkeiden kautta vuosittain 10-14 resurssilastenhoitajaa ja/tai avustajaa kaikista haastavimpiin lapsiryhmiin. Näiden resurssilastenhoitajien avulla varhaiskasvatuksessa on nimenomaan pystytty pienentämään suhdelukua ryhmissä, vaikka lasten määrää ei ole pienennetty.

Vuoden 2025 alusta alkaen tilanne on kuitenkin haastava, koska tasa-arvohankkeiden kautta ei rahoitusta enää tule samassa suhteessa kuin aikaisemmin. Jos aikaisemmin näillä hankerahoilla on palkattu tuo 10-14 resurssilastenhoitajaa niin vuodelle 2025 näillä rahoilla pystytään palkkaamaan vain kolme hoitajaa kymmeneksi kuukaudeksi. Tämän vuoksi vuoden 2025 talousarviossa haetaan varhaiskasvatukseen kahdeksan resurssilastenhoitajan tehtävää, jotka toimivat kaikista haastavimmissa lapsiryhmissä tukea tarvitsevien lasten apuna ja silloin näiden lapsiryhmien suhdelukua saadaan pienennettyä.

Valmistelija	Taina Vainio etunimi.sukunimi(at)vihti.fi, p. 0444675275
Esittelijä	Sivistys- ja hyvinvointijohtaja Mari Haapanen
Ehdotus	Sivistyslautakunta päättää antaa kunnanhallitukselle ja edelleen kunnanvaltuustolle esittelytekstin mukaisen vastauksen valtuustoaloitteeseen.
Päätös	Sivistyslautakunta päätti vastata valtuustoaloitteeseen esittelytekstin mukaisesti seuraavasti: Valtioneuvoston asetus varhaiskasvatuksesta määrittelee päiväkotien suhdeluvut eri ikäisten lasten osalta seuraavasti: Päiväkodissa tulee kasvatust-, opetus- ja hoitotehtävissä olla vähintään yksi henkilö, jolla on varhaiskasvatustalain (540/2018) 26–28 §:ssä säädetty ammatillinen kelpoisuus, enintään seitsemää enemmän kuin viisi tuntia päivässä

varhaiskasvatuksessa olevaa kolme vuotta täyttänyttä lasta kohden. Enintään neljää alle kolmivuotiaista lasta kohden tulee päiväkodissa kasvatus-, opetus- ja hoitotehtävissä olla vähintään yksi henkilö, jolla on edellä tarkoitettu ammatillinen kelpoisuus. (30.12.2019/1586).
Päiväkodissa tulee kasvatus-, opetus- ja hoitotehtävissä olla vähintään yksi henkilö, jolla on 1 momentissa mainittu ammatillinen kelpoisuus enintään 13 enintään viisi tuntia päivässä varhaiskasvatuksessa olevaa kolme vuotta täyttänyttä lasta kohden.

Vihdin varhaiskasvatus on järjestetty tämän valtioneuvoston asetuksen mukaisesti ja ryhmät muodostetaan päiväkoteihin tätä asetusta noudattaen. Lisäksi noudatetaan varhaiskasvatustilain 35 §:n kohtaa, jossa on maininta, että päiväkodin yhdessä ryhmässä saa olla yhtä aikaa läsnä enintään kolmea varhaiskasvatuksen tehtävissä olevaa 1 momentissa tarkoitettua henkilöä vastaava määrä lapsia.

Varhaiskasvatustilain 35 § määrää valtioneuvoston asetuksen lisäksi seuraavaa: Jos päiväkodissa on yksi tai useampi vammaisen tai 15 a §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettua tuen tarpeessa oleva lapsi, on tämä otettava huomioon lasten taikka 1 momentissa tarkoitettujen henkilöiden lukumäärässä, jollei päiväkodissa ole tällaista lasta varten avustajaa. Avustajaa ei lueta 1 momentissa tarkoitettuun mitoitukseen. (16.12.2021/1183).

Vihdin varhaiskasvatus on pyritty järjestämään siten, että tehostetun ja erityisen tuen lapsia varten on päiväkodissa avustavaa henkilökuntaa ja kaikista haastavimpiin ryhmiin on palkattu myös resurssilastenhoitajia. Vihdin päättäjät ovat olleet ymmärtäväisiä tuen tarpeisten lasten määrän lisääntymisen osalta ja varhaiskasvatus on saanut 1.1.2023 alkaen kolme uutta varhaiskasvatuksen avustajan tehtävää, joten varhaiskasvatuksessa on käytössä 32 vakituista varhaiskasvatuksen avustajaa. Lisäksi varhaiskasvatukseen on pystytty palkkaamaan tasa-arvohankkeiden kautta vuosittain 10-14 resurssilastenhoitajaa ja/tai avustajaa kaikista haastavimpiin lapsiryhmiin. Näiden resurssilastenhoitajien avulla varhaiskasvatuksessa on nimenomaan pystytty pienentämään suhdelukua ryhmissä, vaikka lasten määrää ei ole pienennetty.

Vuoden 2025 alusta alkaen tilanne on kuitenkin haastava, koska tasa-arvohankkeiden kautta ei rahoitusta enää tule samassa suhteessa kuin aikaisemmin. Jos aikaisemmin näillä hankerahoilla on palkattu tuo 10-14 resurssilastenhoitajaa niin vuodelle 2025 näillä rahoilla pystytään palkkaamaan vain kolme hoitajaa kymmeneksi kuukaudeksi. Tämän vuoksi vuoden 2025 talousarviossa haetaan varhaiskasvatukseen kahdeksan resurssilastenhoitajan tehtävää, jotka toimivat kaikista haastavimmissa lapsiryhmissä tukea tarvitsevien lasten apuna ja silloin näiden lapsiryhmien suhdelukua saadaan pienennettyä.

Vastaus valtuustoaloitteeseen lukutaitotyöhön ryhtymisestä

Sivistyslautakunta 03.09.2024 § 38

125/00.01.03.00/2024

Vihreiden valtuustoryhmä on tehnyt valtuustoaloitteen **hallinnonalat ja strategisen työn läpäisevään suunnitelmalliseen lukutaitotyöhön ryhtymisestä Vihdin kunnassa**. Aloitteen on lisäksi allekirjoittanut yhdeksän muuta valtuutettua. **Aloitteessa edellytetään, että lukutaitotyön tulee läpileikata kaikki ikäryhmät kunnassa. Lukutaitotyön toteutumista ja vaikuttavuutta tulee lisäksi seurata systemaattisesti.** (Kv 18.3.2024 §22)

Aloitteen taustalla on vakava huoli lukutaidon heikkenemisestä, jonka erilaiset kansalliset tutkimustulokset ovat viime vuosina osoittaneet. Aloitteessa perustellaan lukutaidon laajaa ja yhteiskunnallista merkitystä; lukutaito on korvaamaton kansalaistaito, keskeinen sivistyksen taito, hyvinvoinnin osatekijä ja osaamisen takaaja. Se on myös tärkeä edellytys yhteiskuntarauhalle.

Aloitteen tekijöiden mukaan lukutaitotyö tulee kirjata sekä kuntastrategiaan että kunnan hyvinvointikertomukseen ja sitouttaa eri hallinnonaloissa toimivat lukutaitotyöhön siten, kuin se on kullekin taholle luontevaa. Lisäksi työhön voisi osallistaa kolmannen sektorin toimijoita.

Vastauksena valtuustoaloitteeseen todetaan, että aloite on merkittävä, ja aihe on ollut esillä valtakunnallisesti. Kansallisessa lukutaitostrategiassa 2030 todetaan, että monipuolinen lukutaito on sekä turvallisen yhteiskunnan että toimivan demokratian ja tasa-arvon perusta ja, että jokaisella lapsella, nuorella ja aikuisella tulee olla oikeus monipuoliseen lukutaitoon ja sen vahvistamiseen. Kansallisen lukutaitostrategia 2030 tunnustaa lukutaidon merkityksen kaikilla aloilla ja sen tavoitteena on, että jokainen saa tukea ja vahvistusta omalle lukutaidolleen läpi koko elämän. Lukutaito nähdäänkin laajasti hyvinvoinnin, osallisuuden mahdollistamisen ja kaiken oppimisen perustana. Strategiaan on sisällytetty alue- ja kuntatason toimia, joilla edistetään lukutaitoa tukevia paikallisia rakenteita.

On huomioitavaa, että jokaisessa ikäryhmässä on heitä, joilla on arjen tilanteisiin riittämätön lukutaito, mutta erityisesti nuorten keskuudessa lukutaito on merkittävästi heikentynyt vuosituhannen alusta lähtien. Pisatulosten mukaan lukutaito on jo riittämätön noin 14 prosentilla nuorista. Tutkitusti lukutaidolla on vahva yhteys yksilön elämässä pärjäämiseen; mahdollisuuksiin selviytyä koulunkäynnistä, opiskelusta, työelämästä sekä toimimisesta aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää etenkin heihin, joilla ilmenee lukutaidon eri osa-alueilla

merkittäviä haasteita. Elämän varhaiset vuodet ovat hyvin merkityksellisiä lukuinnostuksen syntymiselle. Kotien rinnalla varhaiskasvatuksella ja kouluilla on tärkeä tehtävä lasten kielellisten valmiuksien tukemisessa ja tasa-arvoisen lukutaidon edellytysten tarjoamisessa.

Lukutaito on samalla elinikäisen oppimisen alue, joka koskettaa kaikkia kansalaisia iästä tai taustasta huolimatta. Työikäisten kohdalla tärkeässä roolissa ovat erityisesti viestintätaidot (verkosto- ja sidosryhmäviestintä) ja ikäihmisillä yhteydenpitoon, arjessa selviämiseen, osallisuuteen ja vaikuttamiseen liittyvät taidot (ml. digitaidot).

Nyky-yhteiskunnassa korostuu ns. monilukutaidon merkitys (<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/kansallinen-lukutaitostrategia-2030>)

Toimenpiteitä

Lukutaidon kehittäminen ja lukuinnostuksen kasvattaminen tarvitsevat monipuolisia toimenpiteitä, jotta erilaiset ja eri ikäiset lukijat voidaan kohdata ja ohjata lukemisen pariin.

Vihdin neuvoloissa jaetaan jokaiselle perheelle *lukulahja lapselle* -kirjakassi vauvaiässä. Lisätietoa kassin sisällöstä löytyy linkistä [Lukulahja lapselle - oma kirjakassi kaikille vauvoille \(luelapselle.fi\)](#) Neuvolakäynneillä keskustellaan myös lukemisen tärkeydestä ja ruutuajan rajoittamista kielen kehityksen näkökulmasta. Perheen merkitys on suuri lapsen varhaisvaiheen kehitysympäristönä.

Lukutaitotyön näkökulmasta kirjastojen tarjoama palvelu on kaiken ikäisille kuntalaisille ensiarvoisen tärkeä. Se on kaikille maksuton ja saavutettava palvelu. Vihdissä on laadukkaat kirjastopalvelut; pääkirjasto Nummelassa ja Vihdin kirkonkylän kirjasto. Molemmissa kirjastoissa toimivat myös omatoimikirjastot. Lisäksi on kirjastoauto, joka käy säännöllisesti jokaisella haja-asutusalueen koululla ja päiväkodilla. Lukuinnostuksen herättämisessä onkin keskeistä se, että kirjoja on saatavilla, ihmiset pääsevät itse valitsemaan itselleen mieluisia kirjoja ja, että kirjaston käytöstä tulee rutiinia. Perheitä, joille kirjasto ja lukemiskulttuuri ovat vieraita, yritetään tavoittaa mm. kaikille avointen, kirjastossa järjestettävien, tapahtumien kautta. Kirjastossa järjestetään monenlaisia, eri kohderyhmille suunnattuja tilaisuuksia (kirjailijavierailuja, kirjastokoiran vierailuja yms.).

Kohderyhmissä on huomioitava myös erityistarpeiset ja selkokielisyydestä hyötyvät väestöryhmät sekä sosiokulttuurisesti eroava kielen käyttö suhteessa lukutaidon kehittymiseen. Lukutaitoon liittyy keskeisesti oman äidinkielen tukeminen, joten lukutaitotyöhön kuuluu erilaisten kansallisten vähemmistöjen huomioiminen. Vihdin kirjastoissa onkin kasvatettu

systemaattisesti esim. päiväkotikäisille tarkoitettua eri kielistä materiaalia viimeisen kahden vuoden aikana.

Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa leikit, lorut, riittäilyt, sadut, tarinat, äänneleikit, kirjainten tunnistaminen, laulut ja teatteri ovat esimerkkejä keinoista, joilla tuetaan, kehitetään ja edistetään lasten kielellistä tietoisuutta sekä puhe- ja vuorovaikutustaitoja, ja samalla luodaan valmiuksia lukemisen oppimiseen. Päiväkodeissa on olemassa monipuolista, kielen oppimista ja lukemisen valmiuksia harjaannuttavaa materiaalia ja lisäksi kirjastossa on laadittu päiväkotien käyttöön 30 kiertävää teemapakettia (esim. tunnetaidoista). Kirjasto kokoaa erilaisia kohdennettuja teemapaketteja myös päiväkotien pyynnöstä. Toisinaan kirjaston satutäti vieraillee päiväkodeissa avoimilla satutunneilla. Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa on myös mahdollista järjestää aihealueeseen liittyviä temaviikkoja tai -tapahtumia.

Perusopetuksessa lukutaidon opetus on osa opetussuunnitelmassa olevaa tekstin tulkitsemisen taitojen opettamista. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, joilla tuetaan oppimista. Hyvän lukutaidon saavuttaminen edellyttää yksilön motivaatiota ja sitoutumista lukemiseen sekä aktiivisuutta ja harrastuneisuutta myös koulun ulkopuolella. Lukutaitoa edistetään muun opetuksen ohella mm. vierailuilla kirjastoihin/ kirjastoautoon, kansallisilla teemapäivillä (esim. Kalevalanpäivä), näytelmä- ja ilmaisutaidonkerhoilla ja valinnaisaineilla (7-9 lk.), monialaisilla oppimiskokonaisuuksilla (monilukutaito, monimuotoinen ilmaisutaito, tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen jne.), osallistumalla valtakunnallisiin sanomalehti- ja mediaviikkoihin, 1-3 lk:lle järjestettävällä koululaisten klubilla kirjastolla (vetäjinä MLL:n vapaaehtoiset lukumummit ja vaarit).

Lukutaidon seurantaan on käytetty Vihdin peruskouluissa kolmen vuoden ajan kaikilla luokka-asteilla digitaalista arviointivälinettä ”Lukuseulaa”. Sitä hyödynnetään lukutaidon, kirjoitustaidon, matemaattisten taitojen ja kielitaidon arvioimiseen sekä oppimisvaikeuksien paikantamiseen. Lukuseulasta saadaan palautetta osaamisesta sekä yksilö-, luokka-, koulu- että kuntatasolla.

Kirjastolla on myös oma ohjelmatarjottimensa kouluille. Ohjelmatarjottimeen on kirjattu minimi, mihin kirjasto sitoutuu lukuvuoden aikana. [Sen pohjalla on Vihdin kunnan kulttuurikasvatussuunnitelma.](#) Kulttuurikasvatussuunnitelmaan on kirjattuna esim. sanataidepaja. Ohjelmatarjottimen ulkopuolella järjestetään erilaista toimintaa resurssien mukaan. Se mitä tarjotaan, pyritään tarjoamaan kattavasti koko ikäluokalle, esim. kaikille kolmasluokkalaisille. Kirjasto toteuttaa myös kirjavinkkausta kouluille (lukemaan innostaminen lukuvuoden aikana kaikki 1.-6 lk ja 7-8 lk).

Kirjavinkkauksen lisäksi kirjasto lähettää pyynnöstä kouluille lukusarjoja, lukupiirikirjoja, teemaan sidottuja aineistopaketteja sekä järjestää kirjaston käytön ja tiedonhaun opetusta.

Nykyisen (Petteri Orpon) hallituksen suunnitelmana on kasvattaa perusopetuksen vähimmäistuntimäärää 2–3 vuosiviikkotunnilla (laajentamatta kuitenkaan opetussuunnitelmaa). Tavoitteena on saada lisätunteja erityisesti alakoulun vuosiluokille luku-, kirjoitus- ja laskutaidon opettamiseen. Suunnitellut lisäykset olisi tarkoitus jättää toteutettavaksi paikallisin päätösin. Hallitus ei ole kuitenkaan vielä tehnyt lopullista päätöstä oppituntien lisäämisestä, mutta toteutuessaan toimenpiteellä olisi myönteinen vaikutus lukutaidon vahvistamiseen ja edistämiseen.

Vihdissä on voimassa oleva kuntastrategia vuosille 2022-2025 sekä laaja hyvinvointikertomus vuosille 2021-2025. Päivitystyön yhteydessä tulee pohdittavaksi lukutaitotyön sisällyttäminen osaksi strategisia suunnitelmia; tavoitteiden asettaminen sekä seuraamiseen käytettävät mittarit/ menetelmät. Kunnalla on valmius kartoittaa myös kolmannen sektorin toimijoiden halukkuus osallistua yhteistyöhön lukutaidon edistämiseksi.

Aloitteen mukaisen, laajan ja systemaattisen, lukutaitotyön käynnistäminen kunnassa edellyttää kuitenkin sekä päätöksentekijöiltä että kunnan eri hallinnonalojen toimijoilta asian näkemistä yhteisenä työnä ja lisäksi sopimista lukutaitotyön tavoitteista ja seuraamisessa käytettävistä mittareista. Opetushallitus järjestää Lukutaidon kuntafoorumin 30.9.2024, jossa esitellään loppusyksyllä julkaistavaa Lukeva kunta -suunnittelutyökäytäntöä ja kunnille suunnattua valtionavustushakua osana Kansallisen lukutaitostrategian 2030 toimeenpanoa. Vihdin opetuspalveluista osallistutaan kuntafoorumiin. Lukutaito-ohjelmasta löytyy lisätietoa osoitteesta [Lukutaito-ohjelma | Opetushallitus \(oph.fi\)](#).

Valtionavustuksen hakemisesta kunnan tulee tehdä periaatepäätös jo lokakuun 2024 aikana ja strategisten linjausten osalta laajan hyvinvointikertomustyön sekä kuntastrategiatyön käynnistyessä.

Valmistelija

Kirsi Hyvämäki etunimi.sukunimi(at)vihti.fi, p. 044 467 5239
Hanna Arvilommi etunimi.sukunimi(at)vihti.fi, p. 044 042 1563

Esittelijä

Sivistys- ja hyvinvointijohtaja Mari Haapanen

Ehdotus

Sivistyslautakunta päättää antaa kunnanhallitukselle ja edelleen kunnanvaltuustolle esittelytekstin mukaisen vastauksen valtuustoaloitteeseen.

Sivistyslautakunta

§ 38

03.09.2024

Päätös

Sivistyslautakunta päätti antaa kunnanhallitukselle ja edelleen kunnanvaltuustolle esittelytekstin mukaisen vastauksen seuraavasti: Vastauksena valtuustoaloitteeseen todetaan, että aloite on merkittävä, ja aihe on ollut esillä valtakunnallisesti. Kansallisessa lukutaitostrategiassa 2030 todetaan, että monipuolinen lukutaito on sekä turvallisen yhteiskunnan että toimivan demokratian ja tasa-arvon perusta ja, että jokaisella lapsella, nuorella ja aikuisella tulee olla oikeus monipuoliseen lukutaitoon ja sen vahvistamiseen. Kansallisen lukutaitostrategia 2030 tunnustaa lukutaidon merkityksen kaikilla aloilla ja sen tavoitteena on, että jokainen saa tukea ja vahvistusta omalle lukutaidolleen läpi koko elämän. Lukutaito nähdäänkin laajasti hyvinvoinnin, osallisuuden mahdollistamisen ja kaiken oppimisen perustana. Strategiaan on sisällytetty alue- ja kuntatason toimia, joilla edistetään lukutaitoa tukevia paikallisia rakenteita.

On huomioitavaa, että jokaisessa ikäryhmässä on heitä, joilla on arjen tilanteisiin riittämätön lukutaito, mutta erityisesti nuorten keskuudessa lukutaito on merkittävästi heikentynyt vuosituhannen alusta lähtien. Pisatulosten mukaan lukutaito on jo riittämätön noin 14 prosentilla nuorista. Tutkitusti lukutaidolla on vahva yhteys yksilön elämässä pärjäämiseen; mahdollisuuksiin selviytyä koulunkäynnistä, opiskelusta, työelämästä sekä toimimisesta aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää etenkin heihin, joilla ilmenee lukutaidon eri osa-alueilla merkittäviä haasteita. Elämän varhaiset vuodet ovat hyvin merkityksellisiä lukuinnostuksen syntymiselle. Kotien rinnalla varhaiskasvatuksella ja kouluilla on tärkeä tehtävä lasten kielellisten valmiuksien tukemisessa ja tasa-arvoisen lukutaidon edellytysten tarjoamisessa. Lukutaito on samalla elinikäisen oppimisen alue, joka koskettaa kaikkia kansalaisia iästä tai taustasta huolimatta. Työikäisten kohdalla tärkeässä roolissa ovat erityisesti viestintätaidot (verkosto- ja sidosryhmäviestintä) ja ikäihmisillä yhteydenpitoon, arjessa selviämiseen, osallisuuteen ja vaikuttamiseen liittyvät taidot (ml. digitaidot). Nyky-yhteiskunnassa korostuu ns. monilukutaidon merkitys (<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/kansallinen-lukutaitostrategia-2030>)

Toimenpiteitä

Lukutaidon kehittäminen ja lukuinnostuksen kasvattaminen tarvitsevat monipuolisia toimenpiteitä, jotta erilaiset ja eri ikäiset lukijat voidaan kohdata ja ohjata lukemisen pariin.

Vihdin neuvoloissa jaetaan jokaiselle perheelle lukulahja lapselle -kirjakassi vauvaiässä. Lisätietoa kassin sisällöstä löytyy linkistä Lukulahja lapselle - oma kirjakassi kaikille vauvoille (luelapselle.fi) Neuvolakäynneillä keskustellaan myös lukemisen tärkeydestä ja ruutuajan rajoittamista

kielen kehityksen näkökulmasta. Perheen merkitys on suuri lapsen varhaisvaiheen kehitysympäristönä.

Lukutaitotyön näkökulmasta kirjastojen tarjoama palvelu on kaiken ikäisille kuntalaisille ensiarvoisen tärkeä. Se on kaikille maksuton ja saavutettava palvelu. Vihdissä on laadukkaat kirjastopalvelut; pääkirjasto Nummelassa ja Vihdin kirkonkylän kirjasto. Molemmissa kirjastoissa toimivat myös omatoimikirjastot. Lisäksi on kirjastoauto, joka käy säännöllisesti jokaisella haja-asutusalueen koululla ja päiväkodilla. Lukuinnostuksen herättämisessä onkin keskeistä se, että kirjoja on saatavilla, ihmiset pääsevät itse valitsemaan itselleen mieluisia kirjoja ja, että kirjaston käytöstä tulee rutiinia. Perheitä, joille kirjasto ja lukemiskulttuuri ovat vieraita, yritetään tavoittaa mm. kaikille avointen, kirjastossa järjestettävien, tapahtumien kautta. Kirjastossa järjestetään monenlaisia, eri kohderyhmille suunnattuja tilaisuuksia (kirjailijavierailuja, kirjastokoiran vierailuja yms.).

Kohderyhmissä on huomioitava myös erityistarpeiset ja selkokielisyydestä hyötyvät väestöryhmät sekä sosiokulttuurisesti eroava kielen käyttö suhteessa lukutaidon kehittymiseen. Lukutaitoon liittyy keskeisesti oman äidinkielen tukeminen, joten lukutaitotyöhön kuuluu erilaisten kansallisten vähemmistöjen huomioiminen. Vihdin kirjastoissa onkin kasvatettu systemaattisesti esim. päiväkotikielillä tarkoitettua eri kielistä materiaalia viimeisen kahden vuoden aikana.

Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa leikit, lorut, riittelyt, sadut, tarinat, äänneleikit, kirjainten tunnistaminen, laulut ja teatteri ovat esimerkkejä keinoista, joilla tuetaan, kehitetään ja edistetään lasten kielellistä tietoisuutta sekä puhe- ja vuorovaikutustaitoja, ja samalla luodaan valmiuksia lukemisen oppimiseen. Päiväkodeissa on olemassa monipuolista, kielen oppimista ja lukemisen valmiuksia harjaannuttavaa materiaalia ja lisäksi kirjastossa on laadittu päiväkotien käyttöön 30 kiertävää teemapakettia (esim. tunnetaidoista). Kirjasto kokoaa erilaisia kohdennettuja teemapaketteja myös päiväkotien pyynnöstä. Toisinaan kirjaston satutäti vierailee päiväkodeissa avoimilla satutunneilla. Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa on myös mahdollista järjestää aihealueeseen liittyviä temaviikkoja tai -tapahtumia.

Perusopetuksessa lukutaidon opetus on osa opetussuunnitelmassa olevaa tekstin tulkitsemisen taitojen opettamista. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, joilla tuetaan oppimista. Hyvän lukutaidon saavuttaminen edellyttää yksilön motivaatiota ja sitoutumista lukemiseen sekä aktiivisuutta ja harrastuneisuutta myös koulun ulkopuolella. Lukutaitoa edistetään muun opetuksen ohella mm. vierailuilla kirjastoihin/ kirjastoautoon, kansallisilla teemapäivillä (esim. Kalevalanpäivä), näytelmä- ja ilmaisutaidonkerhoilla ja valinnaisaineilla (7-

9 lk.), monialaisilla oppimiskokonaisuuksilla (monilukutaito, monimuotoinen ilmaisutaito, tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen jne.), osallistumalla valtakunnallisiin sanomalehti- ja mediaviikkoihin, 1-3 lk:lle järjestettävällä koululaisten klubilla kirjastolla (vetäjinä MLL:n vapaaehtoiset lukumummot ja vaarit).

Lukutaidon seurantaan on käytetty Vihdin peruskouluissa kolmen vuoden ajan kaikilla luokka-asteilla digitaalista arviointivälinettä ”Lukuseulaa”. Sitä hyödynnetään lukutaidon, kirjoitustaidon, matemaattisten taitojen ja kielitaidon arvioimiseen sekä oppimisvaikeuksien paikantamiseen. Lukuseulasta saadaan palautetta osaamisesta sekä yksilö-, luokka-, koulu- että kuntatasolla.

Kirjastolla on myös oma ohjelmatarjottimensa kouluille. Ohjelmatarjottimeen on kirjattu minimi, mihin kirjasto sitoutuu lukuvuoden aikana. Sen pohjalla on Vihdin kunnan kulttuurikasvatussuunnitelma. Kulttuurikasvatussuunnitelmaan on kirjattuna esim. sanataidepaja. Ohjelmatarjottimen ulkopuolella järjestetään erilaista toimintaa resurssien mukaan. Se mitä tarjotaan, pyritään tarjoamaan kattavasti koko ikäluokalle, esim. kaikille kolmasluokkalaisille. Kirjasto toteuttaa myös kirjavinkkausta kouluille (lukemaan innostaminen lukuvuoden aikana kaikki 1.-6 lk ja 7-8 lk). Kirjavinkkauksen lisäksi kirjasto lähettää pyynnöstä kouluille lukusarjoja, lukupiirikirjoja, teemaan sidottuja aineistopaketteja sekä järjestää kirjaston käytön ja tiedonhaun opetusta.

Nykyisen (Petteri Orpon) hallituksen suunnitelmana on kasvattaa perusopetuksen vähimmäistuntimäärää 2–3 vuosiviikkotunnilla (laajentamatta kuitenkaan opetussuunnitelmaa). Tavoitteena on saada lisätunteja erityisesti alakoulun vuosiluokille luku-, kirjoitus- ja laskutaidon opettamiseen. Suunnitellut lisäykset olisi tarkoitus jättää toteutettavaksi paikallisin päätöksin. Hallitus ei ole kuitenkaan vielä tehnyt lopullista päätöstä oppituntien lisäämisestä, mutta toteutuessaan toimenpiteellä olisi myönteinen vaikutus lukutaidon vahvistamiseen ja edistämiseen.

Vihdissä on voimassa oleva kuntastrategia vuosille 2022-2025 sekä laaja hyvinvointikertomus vuosille 2021-2025. Päivitystyön yhteydessä tulee pohdittavaksi lukutaitotyön sisällyttäminen osaksi strategisia suunnitelmia; tavoitteiden asettaminen sekä seuraamiseen käytettävät mittarit/ menetelmät. Kunnalla on valmius kartoittaa myös kolmannen sektorin toimijoiden halukkuus osallistua yhteistyöhön lukutaidon edistämiseksi.

Aloitteen mukaisen, laajan ja systemaattisen, lukutaitotyön käynnistäminen kunnassa edellyttää kuitenkin sekä päätöksentekijöiltä että kunnan eri hallinnonalojen toimijoilta asian näkemistä yhteisenä työnä ja lisäksi sopimista lukutaitotyön tavoitteista ja seuraamisesta

Sivistyslautakunta

§ 38

03.09.2024

käytettävistä mittareista. Opetushallitus järjestää Lukutaidon kuntafoorumin 30.9.2024, jossa esitellään loppusyksyllä julkaistavaa Lukeva kunta -suunnittelutyökalua ja kunnille suunnattua valtionavustushakua osana Kansallisen lukutaitostrategian 2030 toimeenpanoa. Vihdin opetuspalveluista osallistutaan kuntafoorumiin. Lukutaito-ohjelmasta löytyy lisätietoa osoitteesta Lukutaito-ohjelma | Opetushallitus (oph.fi).

Valtionavustuksen hakemisesta kunnan tulee tehdä periaatepäätös jo lokakuun 2024 aikana ja strategisten linjausten osalta laajan hyvinvointikertomustyön sekä kuntastrategiatyön käynnistyessä.

Oheismateriaali

Valtuustoaloite Lukutaidon kehittäminen

Vastaus valtuustoaloitteeseen maksuttomuuden säilyttämisestä toisen asteen oppilaitoksissa

Sivistyslautakunta 03.09.2024 § 39

274/00.01.03.00/2024

Sosiaalidemokraattinen valtuustoryhmä esittää valtuustoaloitteessaan (KV 10.6.2024 § 37, liite 8), että **Vihdin kunnan tulee huolehtia maksuttomuuden säilyttämisestä vihtiläisille opiskelijoille syksystä 2025 alkaen aina sen vuoden loppuun saakka, kun henkilö täyttää 20 vuotta.** Aloitteessa **pyydetään, että kunta ryhtyy ennakoiviin toimenpiteisiin heti, jotta opiskelijoilla olisi tieto kunnan päätöksistä ennen kevään 2025 yhteishaun alkamista.**

Aloitteen alkuun panevana tekijänä on ollut nykyisen hallituksen päätös perua toisen asteen opiskelun maksuttomuus osana kehysriihen säästötoimenpiteitä ja rajata maksuttomuus päättymään syyslukukaudesta 2025 alkaen sen vuoden loppuun, jolloin henkilö täyttää 18 vuotta. Päätös koskisi oppimateriaaleja ja ylioppilastutkinnon tutkintomaksuja.

Laajennettu oppivelvollisuus (18 ikävuoteen saakka) ja sen myötä maksuttomat toisen asteen opinnot tulivat voimaan edellisen hallituksen aikana vuonna 2021. Päätöksen myötä maksuttomat oppimateriaalit turvattiin oppivelvolliselle sen vuoden loppuun saakka, jolloin nuori täyttää 20 vuotta. Toimenpiteellä haluttiin turvata jokaiselle peruskoulun päättävälle nuorelle mahdollisuus suorittaa toisen asteen tutkinto riippumatta perheen taloudellisesta tilanteesta.

Hallituksen päätös tarkoittaa käytännössä sitä, että toisen asteen opinnot voivat tulla opiskelijoille maksullisiksi kesken opintojen, useimmille viimeisen opiskeluvuoden aikana. Sosiaalidemokraattisen valtuustoryhmän aloitteen mukaan opiskelijoiden jo saamia kannettavia tietokoneita ja ammatillisella puolella turvakenkiä tms. työvälineitä ei kuitenkaan vietäisi pois kesken opintojen. Aloitteessa tuodaan esille huoli päätöksen epäoikeudenmukaisista ja eriarvoistavista vaikutuksista, sillä ne kohdistuisivat kipeimmin jo valmiiksi heikommassa asemassa oleviin nuoriin ja perheisiin, joissa vanhempien koulutustaso on keskimääräistä alhaisempi.

Vastauksena valtuustoaloitteeseen todettakoon, että se on hyvin ajankohtainen ja vastaavia aloitteita on tehty useissa kunnissa ympäri Suomea. Tilanne on vielä kuitenkin epäselvä päätöksen toimeenpanon ja toteutuksen osalta, kuten aloitteessakin on tuotu esille. Opetus- ja kulttuuriministeriön webinaarissa 24.4.2024 kerrottiin, että oppivelvollisuuslain 16 § muutos tulee eduskunnan käsiteltäväksi syksyllä 2024. Valtiovarainministeriön 8.8.2024 antamassa budjettiehdotuksessa vuodelle 2025 esitetään, että toisen asteen oppimateriaalit säilyisivät

jatkossakin maksuttomina ja säästöt tehtäisiin toisen asteen koulutuksen hankerahoituksesta ja ammatillisen koulutuksen strategiarahoituksesta .
Hallitus käsittelee talousarvioesitystä budjettiriihessään 3.–4.9.2024 ja myöhemmin valtioneuvoston yleisistunnossa.

Hallituksen päätös rajata maksuttomuutta on herättänyt laajalti vastustusta koulutuksen kentällä. Huolensa ovat ilmaisseet julkisesti mm. Suomen lukiolaisten liitto, opettajien ammattijärjestö OAJ sekä Suomen vanhempainliitto. Suomen Lukiolaisten Liitto järjesti esityksen takia valtakunnallisen lukiolaisten ulosmarssin torstaina 25.4.2024, johon myös Vihdin lukion opiskelijat osallistuivat, ja halusivat ilmaista huolensa hallituksen suunnittelemista toimista. Lisäksi Vihdin lukion opiskelijakunnan hallitus on lähettänyt asiasta huolenilmauksensa Vihdin kunnalle.

Hallituksen esitys on saanut niin ikään kritiikkiä eri medioissa; useat asiantuntijat ovat tuoneet esille kuntien merkittävää roolia tasa-arvoisen ja saavutettavan koulutuksen toteuttamisessa, jota maksuttomuus on osaltaan edistänyt. Päätöstä on moitittu lyhytnäköiseksi, sillä se ei palvele tavoitetta nostaa Suomen koulutustasoa, eikä vähennä nuorten syrjäytymisriskiä. Valtakunnallisen, vuoden 2022, Lukiolaisbarometrin mukaan maksuttomien oppimateriaalien tarjoaminen on lisännyt lukiokoulutukseen hakeutumista erityisesti niiden opiskelijoiden kohdalla, joiden vanhemmista kumpikaan ei ole korkeakoulutettu, vähintään toinen vanhemmista on työtön tai joiden äidinkieli ei ole suomi.

Toisen asteen tutkinnon suorittamisella on todettu olevan myös positiivinen yhteys työllistymiseen. Tutkimusten mukaan pelkän peruskoulun oppimäärän suorittaneiden työllisyysaste on noin 45 prosenttia, kun vastaavasti toisen asteen tutkinnon suorittaneilla se on yli 70 prosenttia. Toisen asteen tutkinnon suorittamisella on lisäksi vaikutusta työurien pituuteen, sillä pelkän peruskoulutuksen varaan jäävien nuorten kohdalla työurat ovat usein muita lyhyempiä ja työttömyysjaksot yleisempiä. Koulutustasolla on myös vahva yhteys yksilön hyvinvointiin ja terveyteen.

Poikkeaminen oppivelvollisuuslain määräyksistä ja valtakunnallisista ohjeistuksista olisi kuitenkin poikkeuksellista ja vaatii tarkempaa selvitystä. On todettava, että maksuttomuuden keskeyttäminen kesken tutkinnon ei sekään ole aivan yksinkertaista toteuttaa ja aiheuttaa opiskelijoille koituvien haittojen ohella kunnalle hallinnollisia kustannuksia esim. valvonnan (ikäraja), laskuttamisen, perinnän ja maksujen seurannan näkökulmasta. Kuntakohtainen toimintatapa asettaisi opiskelijat epätasa-arvoiseen asemaan. Aloitteessa esitetty rajausta ”vihtiläisille opiskelijoille” on kyseenalainen, sillä vihtiläisiä nuoria opiskelee myös Vihdin kunnan ulkopuolella (joiden opiskelupaikoista kunnalla ei ole kattavaa tietoa).

Vastaavasti muiden kuntien nuoria opiskelee Vihdissä toisen asteen oppilaitoksissa.

Maksuttomuuden toteuttaminen aloitteessa esitetyillä kriteereillä (maksuttomuuden säilyttäminen vihtiläisille opiskelijoille) aiheuttaisi esim. konkreettisesti seuraavanlaista selvitystyötä kunnille: kuka vihtiläinen nuori opiskelee missäkin toisen asteen oppilaitoksessa, mitä materiaaleja missäkin käytetään ja niiden kustannukset sekä miten maksuttomuus käytännössä toteutettaisiin. Opettajat kaikissa oppilaitoksissa joutuisivat keräämään opintojaksojen materiaalien kartoitusvaiheessa tiedot siitä, kuinka paljon eri opintojaksoissa on vihtiläisiä ja kuinka paljon muita. Tämä sama kertautuu materiaalien tilaus- ja jakovaiheessa monta kertaa lukuvuodessa. Ei-vihtiläisten opiskelijoiden sulkeminen pois maksuttomuuden piiristä sotisi myös voimakkaasti toisen asteen oppilaitosten yhteisöllisyystyötä vastaan.

Vihdin kunnassa seurataan aktiivisesti valtakunnallista tilannetta ja odotetaan eduskunnan ratkaisua asiaan. Samalla varaudutaan eri vaihtoehtoihin.

Valmistelija

Kirsi Hyvämäki etunimi.sukunimi(at)vihti.fi, p. 044 4675 239
Hanna Arvilommi etunimi.sukunimi(at)vihti.fi, p. 044 042 1563

Esittelijä

Sivistys- ja hyvinvointijohtaja Mari Haapanen

Ehdotus

Sivistyslautakunta päättää antaa kunnanhallitukselle ja edelleen kunnanvaltuustolle esittelytekstin mukaisen vastauksen valtuustoaloitteeseen.

Käsittely

Keskustelun kuluessa Terhi Mattila teki Heidi Seppälä kannattamana muutetun päätösesityksen seuraavasti:
"Vastauksena valtuustoaloitteeseen todettakoon, että se on hyvin ajankohtainen ja vastaavia aloitteita on tehty useissa kunnissa ympäri Suomea. Tilanne on vielä kuitenkin epäselvä päätöksen toimeenpanon ja toteutuksen osalta, kuten aloitteessakin on tuotu esille. Opetus- ja kulttuuriministeriön webinaarissa 24.4.2024 kerrottiin, että oppivelvollisuuslain 16 § muutos tulee eduskunnan käsiteltäväksi syksyllä 2024. Valtiovarainministeriön 8.8.2024 antamassa budjettiehdotuksessa vuodelle 2025 esitetään, että toisen asteen oppimateriaalit säilyisivät jatkossakin maksuttomina ja säästöt tehtäisiin toisen asteen koulutuksen hankerahoituksesta ja ammatillisen koulutuksen strategiarahoituksesta. Hallitus käsittelee talousarvioesitystä budjettiriihessään 3.–4.9.2024 ja myöhemmin valtioneuvoston yleisistunnossa.

Sivistyslautakunta

§ 39

03.09.2024

Vihdin kunnassa seurataan aktiivisesti valtakunnallista tilannetta ja odotetaan eduskunnan ratkaisua asiaan. Samalla varaudutaan eri vaihtoehtoihin.”

Koska tehtiin kannatettu muutosehdotus, puheenjohtaja tiedusteli voidaanko muutosehdotus hyväksyä yksimielisesti. Ehdotusta ei vastustettu, sivistyslautakunta hyväksyi muutosehdotuksen yksimielisesti.

Päätös

Sivistyslautakunta päätti antaa kunnanhallitukselle ja edelleen kunnanvaltuustolle seuraavan vastauksen valtuustoaloitteeseen: Vastauksena valtuustoaloitteeseen todettakoon, että se on hyvin ajankohtainen ja vastaavia aloitteita on tehty useissa kunnissa ympäri Suomea. Tilanne on vielä kuitenkin epäselvä päätöksen toimeenpanon ja toteutuksen osalta, kuten aloitteessakin on tuotu esille. Opetus- ja kulttuuriministeriön webinaarissa 24.4.2024 kerrottiin, että oppivelvollisuuslain 16 § muutos tulee eduskunnan käsiteltäväksi syksyllä 2024. Valtiovarainministeriön 8.8.2024 antamassa budjettiehdotuksessa vuodelle 2025 esitetään, että toisen asteen oppimateriaalit säilyisivät jatkossakin maksuttomina ja säästöt tehtäisiin toisen asteen koulutuksen hankerahoituksesta ja ammatillisen koulutuksen strategiarahoituksesta . Hallitus käsittelee talousarvioesitystä budjettiriihessään 3.–4.9.2024 ja myöhemmin valtioneuvoston yleisistunnossa.

Vihdin kunnassa seurataan aktiivisesti valtakunnallista tilannetta ja odotetaan eduskunnan ratkaisua asiaan. Samalla varaudutaan eri vaihtoehtoihin.

Oheismateriaali

valtuustoaloite Maksuttomuuden säilyttäminen toisen asteen oppilaitoksissa

Vastaus valtuustoaloitteeseen Vihti mukaan Urhean yläkouluverkostoon

Sivistyslautakunta 03.09.2024 § 40

276/00.01.03.00/2024

Valtuutettu Noora Jussila sekä 16 muuta kunnanvaltuutettua esittävät aloitteessaan (KV 10.6.2024 §37, liite 13) pyynnön selvittää kunnassa mahdollisuutta liittyä Urhean (pääkaupunkiseudun urheiluakatemia) yläkouluverkostoon. Urhea – toiminta on Suomen Olympiakomitean alaista toimintaa. Siihen osallistuvilla yläkouluilla on Suomen Olympiakomitean myöntämä urheiluoppilaitos -status. <https://urhea.fi/> Urhean yläkoulutoiminta sisältää *Kasva Urheilijaksi* -opetuksen koulussa sekä fysiikka- ja lajiharjoitukset koulupäivän yhteydessä.

Aloitteessa tuodaan esille, että toiminnan tavoitteena on tukea nuorta urheilijaa valmennuksen ja kaksoisuran keinoin mahdollistamalla nuorelle osallistuminen lajiharjoitteluun koulupäivien yhteydessä. Aloitteen mukaan toiminta auttaa tavoitteellisesti urheilevaa nuorta ajankäytössään; koulunkäynnin ja muun arkielämän toimintojen yhdistämisessä. Urhea - yläkouluverkostoon liittyminen lisäisi aloitteen tekijöiden mukaan myös kunnan houkuttelevuutta, veto- ja pitovoimaa.

Pääkaupunkiseudun urheiluakatemia yläkouluverkostossa on mukana Vantaa, Helsinki, Espoo, Kerava, Kirkkonummi, Nurmijärvi ja Tuusula. Mukana on yhteensä 65 koulua ja yli 3000 urheilusta kiinnostunutta nuorta. Urheassa on kolme erilaista toimintamallia: urheiluyläkoulut (urheiluluokat), liikuntapainotteiset koulut (liikuntaluokat) ja liikuntalähikoulut, joissa toimintaan sitoudutaan ilman soveltuvuuskokeita.

Vastauksena aloitteeseen esitetään seuraavaa:

Kuten aloitteessa todetaan, on olemassa kolme erilaista Urhea - toimintamallia. Useimmissa aloitteessa mainituista kunnista Urhea-toimintaan on hyvin rajallinen määrä paikkoja ja oppilaat karsitaan luokkiin liikunnallisia taitoja laajasti mittaavilla pääsykokeilla. Muutamissa kunnissa Urhea-toimintaan on mahdollisuus osallistua jokaisella 7.–9. luokan oppilaalla omassa lähikoulussaan ilman erillisiä pääsykokeita, tästä esimerkkinä Vantaa.

Viime aikojen koulutussosiologisessa tutkimuksessa painotetun opetuksen luokat ovat joutuneet kriittiseen tarkastelun kohteeksi. Julkisessa keskustelussa on ollut esillä huoli koulutuksen eriytymisestä. Suomessa koulujen sekä luokkien väliset erot ovat tutkimusten mukaan kasvaneet (mm. Pisa, Karvi ja Kansainvälisen koulutussaavutusten arviointijärjestön IEA:n TIMSS-tutkimus). Vuosina 2011–2018 toteutetun metropolialueen 14 kuntaa kattaneen seurantatutkimuksen eräs keskeinen löydös oli luokkien

hyvin erilaiset lähtökohdat toteuttaa Urhean kaltaista toimintaa erityisesti tilojen suhteen, mikäli ajatellaan Vantaan mallin kaltaista toimintaa.

Urhea -toimintaan osallistuvilta kunnilta vaaditaan taloudellista panostusta. Esimerkiksi Vantaan kaupunki tukee Urhea -toimintaa maksamalla urheiluseurojen valmentajille ohjauspalkkiota liikunta-avustuksina ja tarjoaa liikuntatilat ilmaiseksi käyttöön. Harjoitukset toteutetaan yhteistyössä paikallisten seurojen kanssa ja ne ovat osallistujille ilmaisia. Oppilailta osallistuminen Urhea -toimintaan vaatii pitkäjänteistä sitoutumista koulutyön rinnalla.

Useissa kunnissa/ kaupungeissa lajitreeneihin kulkeminen on mahdollista sisäistä joukkoliikennettä hyväksikäyttäen. Vihdissä vastaavanlaista mahdollisuutta ei ole, joka tulisi myös ottaa huomioon, mikäli Urhea -yläkouluverkoston liittymistä harkittaisiin kunnassa vakavasti. Vihdin yläkoulujen rehtoreiden kanssa (14.8.2024) pidetyssä palaverissa käsitelimme aloitetta ja pohdimme Urhea -yläkouluverkoston liittymisen sijaan mahdollisuutta varata ensi lukuvuoden lukujärjestyksiin yhteen iltapäivään aikaa omatoimiselle lajiharjoittelulle (esimerkiksi keskiviikkoisin, tiistai- ja keskiviikkoisin), jolloin koulupäivä päättyisi kaikilla oppilailla aikaisemmin. On kuitenkin muistettava, että Vihdin kouluissa on suuri määrä koulukuljetuksen piirissä olevia oppilaita ja sillä on merkittävä vaikutus koulujen lukujärjestyksen suunnitteluun, koska koulukuljetukset ovat hyvin suuri kustannuserä kunnalle.

Liikunnan edistämiseen liittyvät toimenpiteet kytkeytyvät sinänsä vahvasti Vihdin kunnan arvoihin ja tästä näkökulmasta Urhea-toiminta tukisi kunnan arvojen mukaista toimintaa. Liikkumisen merkitystä painotetaan kuntastrategiassa, hyvinvointisuunnitelmassa, kunnan Liikkumisohjelmassa, perusopetuksen toimintaa ohjaavissa opetussuunnitelmissa sekä koulujen lukuvuosisuunnitelmissa. Kaikille yhteisenä tavoitteena on aktiivisen ja liikunnallisen elämäntavan mahdollistaminen vihtiläisille. Vihdissä toimii runsaasti erilaisia liikuntajärjestöjä, jotka tarjoavat kuntalaisille monipuolisia liikunta- ja harrastusmahdollisuuksia. Kunta on myös panostanut erilaisiin liikuntatiloihin, niin sisä- kuin ulkotiloihin. Vihdin liittyminen Urhea-yläkouluverkoston vaatisi kuitenkin laajempaa linjakeskustelua opetusjärjestelyihin liittyen.

Yläkouluverkoston liittymisen sijaan esitämme, että ensi lukuvuoden valinnaisainetarjonta sekä lukujärjestystekniset asiat otetaan lähempään tarkasteluun tulevissa rehtorikokouksissa ja yhteistyöverkostoissa.

Sivistyslautakunta

§ 40

03.09.2024

Esittelijä

Sivistys- ja hyvinvointijohtaja Mari Haapanen

Ehdotus

Sivistyslautakunta päättää antaa kunnanhallitukselle ja edelleen kunnanvaltuustolle esittelytekstin mukaisen vastauksen valtuustoaloitteeseen.

Päätös

Sivistyslautakunta päätti antaa kunnanhallitukselle ja edelleen kunnanvaltuustolle seuraavan vastauksen valtuustoaloitteeseen:

Kuten aloitteessa todetaan, on olemassa kolme erilaista Urhea -toimintamallia. Useimmissa aloitteessa mainituista kunnista Urhea-toimintaan on hyvin rajallinen määrä paikkoja ja oppilaat karsitaan luokkiin liikunnallisia taitoja laajasti mittaavilla pääsykokeilla. Muutamissa kunnissa Urhea-toimintaan on mahdollisuus osallistua jokaisella 7.–9. luokan oppilaalla omassa lähikoulussaan ilman erillisiä pääsykokeita, tästä esimerkkinä Vantaa.

Viime aikojen koulutussosiologisessa tutkimuksessa painotetun opetuksen luokat ovat joutuneet kriittiseen tarkastelun kohteeksi. Julkisessa keskustelussa on ollut esillä huoli koulutuksen eriytymisestä. Suomessa koulujen sekä luokkien väliset erot ovat tutkimusten mukaan kasvaneet (mm. Pisa, Karvi ja Kansainvälisen koulutussaavutusten arviointijärjestön IEA:n TIMSS-tutkimus). Vuosina 2011–2018 toteutetun metropolialueen 14 kuntaa kattaneen seurantatutkimuksen eräs keskeinen löydös oli luokkien välisten erojen kasvaminen erityisesti yläkoulun aikana (Kupiainen, S. 2016). Osittain tästä syystä kunnissa on ollut pikemminkin pyrkimys luopua kuin lisätä painotetun opetuksen luokkia. Vihdissä on ollut aikoinaan muutama painotetun opetuksen luokka, mutta niistä on luovuttu. Painotettuihin luokkiin resurssoinen vie myös resurssia muulta opetukselta ja tällaisissa luokissa opiskelevat oppilaat ovat eriarvoisessa asemassa muihin oppilaisiin nähden, koska painotetun opetuksen ryhmitys kattaa yleensä kaikkien oppiaineiden opiskelun koko yläkoulun ajan, kuten tutkimuksissa on havaittu.

Vihdin kaikilla yläkouluilla on pyritty tukemaan tavoitteellisesti urheilevia nuoria mahdollistamalla heille osallistuminen oman urheilulajinsa harjoitukseen. Erityisistä järjestelyistä on sovittu kouluilla yksilökohtaisesti tavoitteellisesti urheilevan nuoren ja tämän perheen kanssa.

Tiistaiaamuisin jokaisen Vihdin yläkoulun lukujärjestykseen on varattu oppilaille mahdollisuus osallistua lajiharjoitteluun omatoimisesti ennen koulupäivän alkamista (Urhea-toiminnassa mukana olevissa kunnissa aamutreenit). Sitä varten on varattuna tila Etelä-Nummelan liikuntahallilta

(Aura Light Certos Arena) klo 7.45-8.45. Paikalla on liikunnanohjaaja valvomassa toimintaa.

Lisäksi oppilaille on pyritty järjestämään mahdollisuuksia harjoittaa omaa lajiaan koulupäivän aikana valinnaisainekurssien kautta. Esimerkiksi Nummelanharjun ja Kuoppanummen yläkouluilla on yhteinen valinnaisainekurssi, joka on toteutettu Urhea-toiminnan kaltaisena yhteistyössä Kisakallion kanssa. Vihdin koulut ovat myös mukana Harrastamisen Suomen mallissa (Hobby Hour), joka tarjoaa maksuttomia ja kaikille avoimia liikuntaharrastuksia koulupäivien yhteydessä. Vihdin kunta panostaa tähän toimintaan taloudellisesti merkittävällä summalla. Lisäksi kouluilla tuetaan liikkumista mm. liikuntavälituntien ja -teemapäivien muodossa.

Urhea -toiminnan lajiharjoitukset toteutetaan tiiviissä yhteistyössä eri liikuntaseurojen kanssa. Kaupunkien seuratoiminnassa on palkattuna vakinaisia työntekijöitä, joka mahdollistaa tiiviin yhteistyön. Urhea-toiminnassa pyritään rakentamaan myös toimivaa koulu-koti-seura-yhteistyötä, jonka avulla nuoren tasapainoinen arki turvataan. Vihdissä toimivilla seuroilla on hyvin vähän vakinaisesti palkattuja työntekijöitä, eli toimijat ovat pääsääntöisesti vapaaehtoisia ja käyvät päivätyössä muualla, jonka vuoksi irroittautuminen tämän kaltaiseen säännölliseen toimintaan on haasteellista. Asia on tullut ilmi mm. viime keväänä koulukerhoihin liittyvän kartoituskyselyn yhteydessä. Yhteistyökumppaneita liikuntakerhoihin on ollut haastavaa löytää, yhtä-kahta seuraalukuunottamatta. Kunnan liikuntatilat ovat myös hyvin tiiviissä käytössä, eikä vapaita vuoroja tahdo löytyä. Vihdin neljällä eri yläkoululla on lisäksi hyvin erilaiset lähtökohdat toteuttaa Urhean kaltaista toimintaa erityisesti tilojen suhteen, mikäli ajatellaan Vantaan mallin kaltaista toimintaa.

Urhea -toimintaan osallistuvilta kunnilta vaaditaan taloudellista panostusta. Esimerkiksi Vantaan kaupunki tukee Urhea -toimintaa maksamalla urheiluseurojen valmentajille ohjauspalkkiota liikunta-avustuksina ja tarjoaa liikuntatilat ilmaiseksi käyttöön. Harjoitukset toteutetaan yhteistyössä paikallisten seurojen kanssa ja ne ovat osallistujille ilmaisia. Oppilailta osallistuminen Urhea -toimintaan vaatii pitkäjänteistä sitoutumista koulutyön rinnalla.

Useissa kunnissa/ kaupungeissa lajitreeneihin kulkeminen on mahdollista sisäistä joukkoliikennettä hyväksikäyttäen. Vihdissä vastaavanlaista mahdollisuutta ei ole, joka tulisi myös ottaa huomioon, mikäli Urhea -yläkouluverkostoon liittymistä harkittaisiin kunnassa vakavasti. Vihdin yläkoulujen rehtoreiden kanssa (14.8.2024) pidetyssä palaverissa käsitelimme aloitetta ja pohdimme Urhea -yläkouluverkostoon liittymisen sijaan mahdollisuutta varata ensi lukuvuoden lukujärjestyksiin yhteen iltapäivään aikaa omatoimiselle lajiharjoittelulle (esimerkiksi

keskiviikkoisin, tiistaiamun lisäksi), jolloin koulupäivä päättyisi kaikilla oppilailla aikaisemmin. On kuitenkin muistettava, että Vihdin kouluissa on suuri määrä koulukuljetuksen piirissä olevia oppilaita ja sillä on merkittävä vaikutus koulujen lukujärjestysten suunnitteluun, koska koulukuljetukset ovat hyvin suuri kustannuserä kunnalle.

Liikunnan edistämiseen liittyvät toimenpiteet kytkeytyvät sinänsä vahvasti Vihdin kunnan arvoihin ja tästä näkökulmasta Urhea-toiminta tukisi kunnan arvojen mukaista toimintaa. Liikkumisen merkitystä painotetaan kuntastrategiassa, hyvinvointisuunnitelmassa, kunnan Liikkumisohjelmassa, perusopetuksen toimintaa ohjaavissa opetussuunnitelmissa sekä koulujen lukuvuosisuunnitelmissa. Kaikille yhteisenä tavoitteena on aktiivisen ja liikunnallisen elämäntavan mahdollistaminen vihtiläisille. Vihdissä toimii runsaasti erilaisia liikuntajärjestöjä, jotka tarjoavat kuntalaisille monipuolisia liikunta- ja harrastusmahdollisuuksia. Kunta on myös panostanut erilaisiin liikuntatiloihin, niin sisä- kuin ulkotiloihin. Vihdin liittyminen Urheayläkouluverkostoon vaatisi kuitenkin laajempaa linjakeskustelua opetusjärjestelyihin liittyen.

Yläkouluverkostoon liittymisen sijaan esitämme, että ensi lukuvuoden valinnaisainetarjonta sekä lukujärjestystekniset asiat otetaan lähempään tarkasteluun tulevissa rehtorikokouksissa ja yhteistyöverkostoissa.

Oheismateriaali

valtuustoaloite Vihti mukaan Urhean yläkouluverkostoon

Muutoksenhakuohje koskee pykäläiä: § 33, § 34, § 35, § 36, § 37, § 38, § 39, § 40

Muutoksenhakukielto

Päätökseen, joka koskee vain asian valmistelua tai täytäntöönpanoa, ei saa kuntalain 136 §:n nojalla tehdä oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta.